

TASPINAR

AFYON
HALKEVİ MECMUASI

SAYI: 106 - 107

2 inci Teşrin 1 inci Kânun — 1943

DOĞAN BASIMEVİ - AFYON

İÇİNDEKİLER:

Yasımız:	* * *
Mahmut Esat Bozkurt:	O. Necip Yersel.
Milli Duygu:	S. Tonkay.
Meriç Ağlıyormuş!	A. Çağlayan
ALLAH:	F. Ş. Yarsel.
Gülüşlerim:	R. Mollaoğlu.
Uşak Tarihi Yolunda:	O. Dengiz.
Hakikatın Gölgesinde:	E. Â. Bakı.
Adanalı Ziyadan:	B. S. Sencer.
Folklor ve Tarih:	S. Gönçer.
Afyon Fıkraları:	H. Telek.
Afyon'da eski zamanlarda Yaşayış:	E. Â. Bakı.

Bugün çıkmakta olan Halkevleri mecmualarının listesi

Ü L K Ü : ANKARA.

Derginin Adı	Çıkaran Halkevi
Başpınar	Gaziantep
Çorumlu	Çorum
Doğuş	Kars
Erciyaş	Kayseri
Fikirler	İzmir
Gediz	Manisa
Görüşler	Adana
Halkevi	Eskişehir
Halk bilgisi haberle	Eminönü
İnanç	Denizli
İnan	Trabzon
Karadağ	Diyarbakır
Kara elmas	Zonguldak
Kaynak	Balıkesir
Konya	Konya
Ondokuz Mayıs	Samsun
Taşpınar	Afyon
Türk Akdeniz	Antalya
Ün	İsparta
Uludağ	Bursa
Yeni Türk	Eminönü

İmtiyaz sahibi : A. Sami Onur. Neşriyat Mü. Yahya Akın

Yazı İşleri Müdürü : Edip Âli Bakı,

Yeri : Afyon Halkevi.

Basıldığı Yer : Afyon Doğan Basımevi

AFYON

HALKEVİ MECMUASI

SAYI: 106 - 107

2 inci Teşrin 1 inci Kânun — 1943

DOĞAN BASİMEVİ - AFYON

İÇİNDEKİLER:

Yasımız:	* * *
Mahmut Esat Bozkurt:	O. Necip Yarsel.
Milli Duygu:	S. Tonkay.
Meriç Ağlıyormuş!	A. Çağlayan
ALLAH:	F. Ş. Yarsel.
Gülüşlerim:	R. Mollaoğlu.
Uşak Tarihi Yolunda:	O. Dengiz.
Hakikatın Gölgesinde:	E. Â. Bakı.
Adanalı Ziyadan:	B. S. Sencer.
Folklor ve Tarih:	S. Gönçer.
Afyon Fıkraları:	H. Telek.
Afyonda eski zamanlarda Yaşayış:	E. Â. Bakı.

TAŞPINAR

Afyon Halkevi Mecmuası

Afyon ve Çevresinden Yankılar Belirtmeğe Çalışır.

SAYI : 106-107

- 2 İnci Teşrin 1 İnci Kânun - 1943

YASIMIZ

10 İkinci Teşrin 1938

AZİZ ATAMIZI DERİN KEDERLERİMİZLE YENE ANDIK .

Büyük Şefin;

Büyük Ölüye

Büyük Hitabı:

Devletimizin bânisi ve milletimizin fedakâr, sadık hâdimi,

İnsanlık idealinin âşık ve mümtaz siması,

Eşsiz kahraman Atatürk!

Vatan sana minnettardır.

Bütün ömrünü hizmetine verdiği Türk Milleti ile beraber
senin huzurunda tâzim ile eğiliyoruz. Bütün hayatında bize
ruhundaki ateşten canlılık verdin. Emin ol, aziz hatıran sön-
mez meşale olarak ruhlarımızı daima ateşli ve uyanık tutacaktır.

MAHMUT ESAT BOZKURT

Orhan Necip Yersel

İnkilâp Türkiyesinin kuruluşunda değerli hizmetlerle tanılan bir vatan evlâdını, Türkcülük ceryanının en samimi ve vefakâr uzuvlarından biri olan Türkcü, âlim mütefekkir Mahmut Esat Bozkurt'u gaybettik.

Mahmut Esat, geniş bilgisi, heyecanlı ruhu, bilhassa türkcülük uğrunda erişilmeyecek kadar asil telakkileriyle, emsallerinin fevkinde bir varlıktı.

Genç yaşta yeni Türkiye Hükümetinin ittihaz etmiş olduğu hat ve hareketi ruhunun enginliklerinden doğan asil heyecanlarıyla müdefa'a ederek, haklı çıkarmak suretile mevcudiyetini yükseltti ve bu suretle "Devletler arası hak", tarihinde bütün milletlere örnek olacak olan bir kaide vazetti. Lutus Bozkurt hadisesi.

Türk kara sularında seyr eden Lutus fıransız gemisinin Bozkurt (Türk) gemisine çarparak batması ve Lutus'un kaptanı (Demotek) Türk hükümeti tarafından tevkif edilerek hapis edilmesi neticesinde ortaya çıkan bu hadisede genç adliye vekili Mahmut Esat Hukuku düvel kaidelerine muhalif görülmek isteyen Türk hükmeti hat ve hareketinin isabetini milletler arası bir dava olarak ilmi kaidelere ve hukuki esaslara dayanarak müdafaa ve isabet ile Türk tarihi adlisinde şerefli bir sahife açtı.

Mahmut Esat Bozkurt hukukcu olan ruhunu, büyük bir Türkcülük ateşile çerciveleyerek ilmini ve faziletini bu ateşle nurlandırdı. Örnek olacak bir yenilik bütün bir gençlik kütlesinin ruhunu ve kalbini bu nurlu ve imanlı hareketlerle feth etti. Çok büyük alâka ile dinlediğimiz derslerinde, Türk, Köylü ve Atatürk'ten bahsettiği zaman onu bam başka bir kalıba bürümüş olarak gördüm.

Bu milletin, bulunduğu durumlardan çok daha yüksek mevkilere layık olduğunu söyler, tarihte bazan düştüğümüz kötü vaziyetlerle, onun engin ruhunun temiz karakter ve ahlakının ve mertliğinin kabili mukayese olmayacağını tarihi, ilmi, araştırmaları neticesi, bulduğu müsbet vesaikle talebelerine anlatır ve bu anda vazifesini bilhakkın yaptığına kani olarak kalbi istirahatının nişanesi olan göz yaşlarını bizden saklardı.

O göz yaşları ile biz talebeleri gönlümüzü yıkar ve ona imtisal etmek ve tutduğu yolda onun fikirleriyle yürümek şevk ve gayretile çırpınırdık.

Onu dinlemek bizim için bir ihtiyaç halını almıştı.

Değerli bir hatip idi. Anlatışları tatlı olduğu kadar sade idi. Fakat bu sadelik olgundu. Herkes onu dinleyebilir ve anlayabilirdi. Olgun ve dolgun fikirleri böyle temiz bir sadelikle herkese anlatabilmek ne güzel bir mazhariyet idi.

Mahmut Esat büyük bir dilci. Türk dilinin sadeleşmesi için çok emekler sarfetti. Biz fakültede iken çıkardığı kitabına ve okuttuğu ilme ilk defa olarak (Devletler arası hak) tabirini kullanmış ve bunun doğruluğunu ne güzel isbat etmişti.

Bulduğu yeni Öz Türkçe kelemelere adeta tapardı ve Türk dilinin üstünlüğünü, zenginliğini ve berraklığını ilmî tetkikati ile isbat ederdi.

Mahmut Esat Bozkurt; Heyecanlı bir Türkcü ve bir ilim adamı olarak yaşadı öldükten sonra da bu şiarı ile derin bir iz bırakmış oluyor.

Her faniye nasip olmayan bir mazhariyet, gittiği yoldaki göttüğü fikirlerin zamanla yükseklikleri anlaşıldıkça kendi bir kat daha yükselecektir.

Şurada ufak bir hatıramı da nakledeceğim!

Ankara tuhafiye mağazalarının birindeyim. Mahmut Esat bey geldi boyun bağı alacak gösterilenlere baktı bunlar İtalyan malı ben Türk malı istiyorum dedi. Tezgâhdarın efendim, Onlar kabadır cevabına kabalık sormayorum ef. Türk malı istiyorum diye kesin bir cevap.

Gayri ihtiyari gözüm yaşardı. Her Türk Türklüğünü bu kadar ileri bir duygu ile benimsese, işte hepimizin kafasında tehayyül ettiğimiz esas Türkiye o zaman vücut bulacak, bu düşüncelerimizin tahakkuku Mahmut Esatların açtığı çıgırları devam ettirmekle kabil olacaktır. Vekil iken adliyede, Profesör iken, kürsüde. Muharrir iken makalelerinde yaptığı inkılaplar, müdafaa ettiği fikir ve gösterdiği ceryanlarla bütün gençlik: Gençliğinde, İhtiyarlığında, Askerliğinde, Sivillliğinde, kendisine örnek olarak tutması memleket ve milletimiz için hayırlı olacak olan bu büyük ölünün hatırası önünde saygı ile eyilmesi lüzumunu duyuyor ve kendisinden daha çok şeyler beklediğimiz bir anda vuku bulan bu zamansız ölümün eksikliklerini onun yolunda ki çalışmalarımızla tamamlayacağımızdan emin bulunuyoruz.

MİLLİ DUYGU VE KAREKTER TERBİYESİ

SUPHI TONKAY.

Lise Öğretmenlerinden

ESKİ düşüncülerinden, duygularından ve kıymet hükümlerinden sıyrılıp yeni bir hayatın eşiğinde büyük ve köklü değişikliklere uğrayan sosyemizde en ağır ve o nisbette şerefli rol genç aydınların omuzları üzerindedir.

Orta kültür seviyesinden bilginin en üstün pâyesine erişmiş olanlarda müşterek bir sosyal ödev, gün geçtikçe, daha fazla kendini his ettirmektedir. Bn ödev, dünki sosyete dinin başarmağa çalıştığı, fakat beceriksiz ve menfaat düşkünü tenbel softaların elinde büyük ülviliğini kaybettiği rolun bir başka türüsüdür. Ruh temizliği ve ahlak müeyyidesi olmak bakımından emsalsiz bir değer taşımakla beraber sübjektif kaldıkça zararsız, fakat sosyal olaylara karışıkca tehlikeli bir konu olan mukaddes ve semavi şeylere inanma duygusu artık son sözünü söylemiştir, onun yeri inananların kalplerinin üzerindeki gizli köşedir. Cumhuriyet dini tasfiye etmemiştir, inananla inanılan arasındaki din simsarlarının hayat ve menfaat kapılarını, bir daha açılmamak üzere kapamıştır. Obür dünya meselelerini herkes kendi payına kendisile halletmek zorunda isede bugün üzerinde yaşadığımız toprağın problemlerini hep beraber çözmek karşındayız. Bu davada en ileri yer aydın insanındır. Bilgisi ve sezgisi ile doğruyu o gösterecek, iyiyi o bildirecek ve güzeli o işaretleyecek, ona bir ermiş imanile inanacak, onun tabiat kanunu kadar şaşmaz hükümlerine uyacak, kendi yönünü tayinde ondan faydalanacaktır. Bukadar ağır bir yükün altından kalkınmak ve yarın tarih önünde hesap vermek öyle sanıldığı gibi pek kolay değildir.

Aydın Türkün en başta gelen sosyal rolü, milli duygunun bütün şekillerini kütlenin her kısmına her vesile ile aşlamak, bunu biran evvel sağlamağa çalışmaktır.

İkinci rolü karakter terbiyesi teşekkülünün sür'atle ve yaygın bir surette şekil almasına çalışmaktır. Üçüncü rolü ise "her şeyin serbestce yazılabildiği sağdan veya soldan gelen doğru yanlış bütün

haberlerin neşredildiği memleketimizde „ hiç bir telkine veya telakkiye kapılmadan hadiselerle yakın bir ilgi göstermek, uyanık ve tetik bulunmaktır.

Milli duygunun inkişafını gerçekleştirerek için herşeyden evvel aydının benliğinde bunun temelli olarak yerleşmiş olması lâzımdır. Çünkü inanmayan inandırmayacağı gibi duymayanında duyurmaya kalkışması çetin bir iştir. Dünyanın içinde çalkandığı maddi ve manevi " chaos „ dan duru bir şekil alarak ortaya çıkacak olacak yeni kıymet hükümlerinde, milli birlikler esasına dayanan yeni cemiyetlerin kurulacağı ve bunlarda milli duygu ve düşünüş serbestisinin hakim olacağı şimdiden her tarafta sezilmeğe başlamıştır. Hadiselerin gidişine bakarak peşin hükümler vermek, karanlıklar içinde parıldayan bir iki zayıf ışıktan yol aramak her ne kadar kehânette bulunmak sayılsa bile ilmin bugünkü ihtimâliyetçi görüşüne uygun olarak, milli birlikler esasının, yeni kurulacak dünyanın en kuvvetli temel direklerinden biri olacağı söylenebilir.

Türk aydını ulusal duygunun rasyonel ve mantıkî temelini şuuruna yerleştirmekte hiç bir güçlük çekmeyecektir. Asıl mesele bu duyguyu "spekülatif„ zihin oyunu olmaktan çıkararak aksiyon haline geçmek ve ona yaygın bir şekil vermektir. Aristo " bildiğimiz şey yaptığımız şeydir„ diyeli kaç yüz seneden fazla olmuştur? daha yakın çağlarda Faust ı yaratan " her şeyden evvel Aksiyon „ diye bağırmanın mı idi Halkevleri ve Halk odaları bu temiz gayelerin takkukuna yarıyan ve bize şeref veren bir buluşun yarattığı emsalsiz teşekküllerdir.

Cemiyetin mayası olduğu kadarda ona şekil vermek ikdidar ve mevkiinde olan genç aydınlar zümresi milli duyguyu en fazla burarlardan bütün millete en faydalı bir şekilde yayabilirler. Sosyal ve ulusal ahlak böylece geniş ölçüde en hareketsiz köşelere kadar tesirli olarak ulaşacaktır.

Milli duygunun hemen arkasından gelen ahlak problemi, birinci problemle yokından ilgili ve ona sısıkı bağlıdır. Ahlak problemi denince doğrudan doğruya karakter teşekkülünü anlamakta ve anlatmakta çok büyük fayda vardır. Karakter teşekkülü, sosyete düzenliyen ve ayakta tutan birinci derecede önemli bir sosyal problemdir. Ahlak konusunun çok yakından ele alındığı bu günlerde bunu karakter cephesinden tetkik etmek daha isabetli olacaktır. Çünkü karakter,

MERİÇ AĞLIYORMUŞ! (1)

Nedir bu kahbe çılgılık?. (İcânân ağlarmış.) diye
Canlanan hangi arzu hangi emel, hangi piç?
Atamdan armağansın, ahfadıma hediye
Söyle niçin ağladın, söyle ey güzel Meriç?..

Benki, bu ülkelerde, bu illerde serdarım;
Tarihi kan götürse baş ucunda ben varım!
Emredersen uğruna milyonları harcarım
Söyle niçin ağladın, söyle ey güzel Meriç?..

Geçtiğin her bölgede izleri var neslimin,
Vadilerde çalkanan şanlı destanlar kimin?
Benim, Tarih boyunca en vefalı hemdemin
Söyle niçin ağladın, söyle ey güzel Meriç?..

Kaynağında and içip şahlanan bir ırktanım
Kollarında hıçkırın, çağlayan benim kanım!
İssiz bir diyar olur sensiz bu şen vatanım
Söyle niçin ağladın, söyle ey güzel Meriç?..

Yaşmağının üstüne sıçrarsa bir kıvılcım,
Ateşlenir bağrımda gizlenen bütün hıncım
Öç almadan kımına girmez olur kılıncım;
Söyle niçin ağladın, söyle ey güzel Meriç?..

Antalya: 26 / 11 / 943

Abdullah Çağlayan

(1) Meriç için başka dilde yazılmış bir marş münasebetile.

ferdi ahlâkın en fazla objektif bir cephesini teşkil etmektedir. Cemiyetimizin de, bütün dünyanın geçirdiği maddi ve manevi krizlerin tepkisi karşısında kalmaması imkânsız isede daha iyiye, daha güzele, daha doğruya gitmek ülküsünde olanların vicdanlarında, en ufak bir ahlâki sarsıntı karşısında bir ürperiş olmaması da mümkün değildir. Onun için Milli Şefimizin şu güzel sözlerini her Türk aydınının hem kendi kendine, hemde bütün yanındakilere ve her vesile ile tekrarlama-sında çok büyük faydalar vardır: "Ahlak ve karkter sağlam olmadık-ça, cemiyette esaslı bir hizmet görmeğe imkân yoktur. Cemiyetin kudret ve ehemmiyeti, vasati ahlak ve kerekterinin yüksek kıymetine her faktörden ziyade bağlıdır.,,

ALLAH...

— Bir Kadir Gecesinde —

Bir kumsalın üstünde durup engine bak,ta.
Seyret ebediyet denilen nuru aykta!
Yıldızları bin renk ile titrerken uzakta,
Seyreyle hayalindeki didarı ayakta!

Allahl.. Onu bul rohumuzun velvelesinde...
Allah... Onu duy dalgaların hızlı sesinde...
Ey hasta gönül!... Hakkı ara, her nefesinde...
Seyreyle hayalindeki didarı ayakta..

Rüzgarlara ver kalbini, mabudine yaklaş...
Savrıl da bu harmanda büyük ülkeyi, yık, aş...
Damlarsa gözünden bu derin aşk ile bir yaş...
Seyreyle hayalindeki didarı ayakta..

At kendini sonsuzlaşacak engine doğru,
Koş gökteki alemlerin âhengine doğru...
Yaklaş da büyük manzaranın rengine doğru,
Seyreyle hayalindeki didarı ayakta.

F. Ş. Yersel

GÜLÜŞLERİM.

Ben ki kendi ruhumun ağlıyan gülüşüyle;
Güldüm ve herkes bana neş'eli, şakrak dedi..
Bir hazan ahengiyle, elem dökülüğüyle,
Hıçkırın kalbim için, bir kuru yaprak dedi...

Ben sazının telile inleyen bir gönülüm;
Acı bir kahkahadır, gözlerimde ağıtlar,
Feryatlar boğazımdan, çıkarken büküm büküm
Solgun dudaklarımda müstehzi bir gülüş var...

Rüştü K. Mollaoğlu

UŞAK TARİHİ YOLUNDA.

III

Orhan DENGİZ.

Lise Öğretmenlerinden

Uşak'ta Anadolu Selçukileri'ne ait 653 (1255)
tarihli bir köprü kitabesi

Uşakın beş kilometre cenup - doğusunda Uşak - Çivril şasesi üzerinde "Çanlı köprü", adındaki köprünün bir gözlü kemerinin iki tarafında ayrı ayrı yerleştirilmiş bir kitabe vardır. Bu kitabe; dört satır, fena bir yazı ile ve harfları birbirinden ayrı olarak yazılmıştır. Yazı bozulmuş ve okunması güç bir şekil almıştır. Kitabenin yazılı bulunduğu taşın boyu 65, eni 60 cm. dir. Kitabe:

Essultan

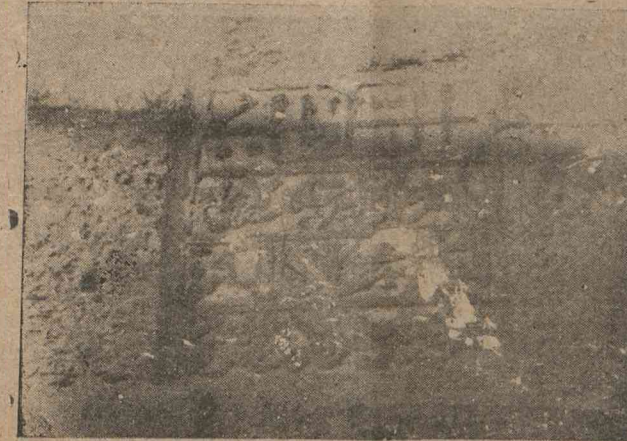
Bena Hazihi İmarete Emir Sipah Salâr Şücaüddin Kızıl bin Nuhbe Edamallahü Sümüvvehû Deryazdehâm Cimadel - âlâ Sene Selâse ve Hamsin ve Sittemie

olarak okunmaktadır (resim 1). Bu kitabe'ye göre köprünün 11 Cemaziyülevvel 653 hicri (milâdi 1255) tarihinde "Nuhbe", oğlu ve lakabı "Şücaüddin", olan "Kızıl", adında birisi tarafından yapılmış olduğu anlaşılıyor. Emir Kızıl'ın rütbesi "Sipah Salâr", olduğuna göre "Beylerbeyi", derecesindedir. Aynı zamanda Kızıl beyin Kütahya ve havalisi Umum kumandanı ve "Uç beyi", bulunduğu kitabeden anlaşılmaktadır.

Sayın profesör Mukrimin Halil Yınaç tarafından okunan bu kitabe Kızıl beyin babasının adı doğru olarak okunamamış Nuhbe, Nahbe, Tahbe, Tecbe, Necbe olması ihtimalleri düşünülmüştür. Fakat biz burada Büyük Asker manasına gelen Nuhbe şeklini, kitabenin asıl yazısına daha uygun bulduğumuzdan ve Kızıl bey'in babasına ait vesikalar malûmumuz oluncaya kadar kabul edeceğiz. Kızıl bey'e ait Ankarada ve civarında da bazı kitabeler olduğu söylenmektedir. Bu meyanda Anadolu Selçuk Devletinin en parlak safhalarından olan Alâeddin Keykubat I. devrinde (1219 - 1237) Ankarada Vali bulunan "Kızıl bey", in yaptırdığı Engürü suyu üzrinde ve bu güne kadar

payıdar olan 619 (1222) hicri tarihli "Akköprü", yü zikredebiliriz (1). Burada aydınlanmamış olan nokta, Ankarada Vali bulunan Kızıl beyin, Uşaktaki Çanlı köprü kitabesini yaptıran Kızıl bey olup olmadığıdır. Bu nokta ilerde bulunacak vesikalarla daha çok aydınlanmış olacaktır.

Çanlı köprünün yapıldığı 1255 tarihi, Selçuk saltanatının Moğolların hücumu ile sür'atle inhitata başladığı devrenin başlarına tekabül eder. Bu tarihlerde Selçuk tahtında bulunan İzzettin Keykâvus II. nin 1255'de İznik İmparatoru Laskaris II. ile esasen mevcut olan ittifak muahedesini Alaşehirde yeniledikleri malum olmakla beraber (2) Anadolu Selçuk sultanlarının müfuzu gittikçe zail oluyor ve hakiki iktidar mahalli rüesanın elinde bulunuyordu. Öyle anlaşıyor ki Kızıl bey, Selçuk Saltanatının bu gerileme devrinde, Cermiyan Oğullarından önce Kütahya ve havalisinde yalnız bir Uç beyi olarak değil, yukarıda zikrettiğimiz sebeplerden dolayı nüfuzlu bir bey olarak bulunmakta idi.

(1) İslâm Ansiklopedisi, cüz: 6, İstanbul 1941, Ankara maddesi

(2) İslâm Ansiklopedisi, cüz: 4, İstanbul 1941, Alaşehir maddesi

NOT : Geçen sayının 297. Sahifesinin 1. satırı sonundan itibaren "Sivaslı nahiyesine bağlı Selçukler köyündeki görülen eserler ve yine Uşakın batısındaki", ibaresi eklenmeli ve aynı sahifede alttan dördüncü satırdaki tarih (1219 - 1237) olarak düzeltilmelidir.

● HAKİKATİN

Yalınız, ümit atına binen kalın kafalı
ağır cüsseli, tenbel süvari hayat yolunda, sık
sık yere inmiye veya düşmiye mecbur kalır.

Güler yüzlü insandan muhabbetle, güler
yüzlü düşmandan nefretle bahsederiz.

Zamanın en haşmetli ve kudretli kartalı
bile, geleceğin göklerinde emel ve hüküm
kanatlarını istediği gibi açıp uçamaz.

Eski ve sakat bir darbi mesel:
Hocaların gittiği yere değil dediği yere
gitmeli!

Yeni şekli şu olmalı:
Ancak gittiği yere gidilebilecek öğret-
menin dediği yere git!

Saadetine gıpta ettiğimiz insanlar, kendi
hal ve vaziyetlerini Olduğu gibi anlatmak
cesaretini gösterebilirler; çok vakit hem kendi-
mizden ve hem onlardan utanırdık.

Büyük şehirler büyük denizleri andırır,
ufak yerlerde köpüklü çağlayanlar gibi
akan, kendini belliden ekseriya orada gay-
bolur gider.

Yakayı ele veren kötü hırsızdan, yakayı
ele vermiyen kurnaz hırsız dah pek çok
kötüdür.

Birşey yapmadan birşey beklemek nok-
san kişilerin işi, yaptıktan sonra hiç bir
şey beklememek, kâmil kişilerin işi.

GÖLGESİNDE. ●

"Kılıc keser kol öğrenür!.. kullanmasını
bilmeyen kolun kılıcı da kesmez ki..

Fazilet fıkara, sefalet fıkara.. birin-
ciye hürmet, ikinciden nefret ediniz!

Maddi şeylerle ödenmeyi sevmiyen ve
kabul etmiyen iki büyük kıymet:

Vatanseverlik, Milli Kahramanlık.

Tenbellik çadırında, gaflet uykusu uyu-
yanlar, üzerine çöken felaket direğinin ça-
tirdisiyle uyanırlar!

Kendi muvaffakiyetsizliğimizi talih'e
isnat edip teselli ararız, pekâlâ.. Fakat,
başkasının muvaffakiyetini de talih'e isnat
ederek haset etmiye ne hakkımız var!

Saadet melikesi seyahata çıktığı vakit,
şerefine saraylar, apartmanlar ve debdebeli
istikballer hazırlanır, O. ba'zan, görünme-
den, habersizce bir kulubeye müsafir oluverir.

Fikretin "Sis,,i İstanbulun afakından
silindi, Akifin "Çanakka'le Şehitleri,, güne-
şinden hala, gözlerimiz kamaşıyor.

Dilimizde, maymun iştahlı, maymun sur-
atlı ta'birleri var, bunlar, ecdadını beğen-
meyenler ve mazısını inkâr edenler için "may-
mundanazma,, tabiri kadar gerçek değil!

ADANALI ZİYADAN

PARÇALAR

—42—

“Umumî harpte ittihatlığa,”

DERLİYEN:
B. SITKI SENCER.

GAZEL

Ne pür kasvet şu yer, nefret mekânından mekininden
Çıkar dudî nuhuset âsitanü âsيتينinden
Perestîşkârı zer abdi harisi babı mesnettir
Nasıl, şüphenmi vardır kâfirin katmerli dininden
Necabet nerde varsa belki maklubu cenabettir.
Hele ensep, cebanet muktebes olsa cebininden
Vatan biçâre mader son nefeste, bekliyor imdad
Fedâkârı hamîyyet yokmu evladı güzüninden
Yağan aksi mehibi berki âteştir, biten hâşâk
Bu câyin hayr gelmez âsümanından zemininden
Görünmez ötmez oldun nerdesin ey bülbülü Nüzhet
Zübabın elâman hani melal olduk tanininden
Ne zorlarsın şu yüklü maderi bitâbi giryane
Tabibim; Bimnakim sonra iskati cenininden
Ne var bir hâmei kudret şu hali rikkat engizi
Yazıp ta ağlataydı dehri, tasviri hazininden
Ziya lakayd olan feryada karşı ehli makberdir
Hayatın, ölmeden ben bitaraf kalmam enininden

GAZEL

Rehi sahti aşka düştü gidiyor dili hazinim.
Safahatı görmez oldu nazari dakika binim
Yakışır mı? Seddedersen bana bâbi lûtfi cana
Ne büyük şeref seninçin ki kapıda müsteinim
Bana sengi tana yağsın meleşim güzergehinde
Lebi fahrime ne nimet düri ziveri cebinim.
Sana el sunarmıyım ben kurusun elim sunarsam.
Nazarımla gülşeninden. bir iki şükûfeçinim.
Yazık oldu geçti ömrüm, sademat ile Ziya Ah!
Kara bir hisara düştüm eşitilmiyor eninim.

FOLKLOR ve TARİH

GENÇ OSMAN ve TÜRKÜSÜ

Süleyman GÖNÇER.

Günün olayları ile halkın ilgisini gösteren türkülerden, bundan önce iki örnek vermiştim. (1) Bu defa da genel bir türkü ile tarihi karşılaştıracam. Rahmetli Tılı Murad Ustadan 12-13 yıl önce yazdığım bu türkü hemen hemen bütün Türkiyede saz şairleri tarafından söylene gelmiştir.

Türkü şudur:

GENÇ OSMAN

1	4
Askerin bir ucu göründü Vandan Kılıçlar kabzası görünmez kandan Güle şakraya goliyor bir arslan Allah Allah deye vurdu Gencosman Allah Allah deye vurdu Gencosman	Bağdad imiş koç yeyidin vatanı Aramazlargurbet ilde yiteni Gencosmundur bu vatanın arslanı Allah Allah deye vurdu Gencosman Allah Allah deye vurdu Gencosman
2	5
Gencosmanın atı kötüden kötü Düşmanın kılınca zehirden katı Alın gelsin has tavladan kır atı Üzengiler al kanlara boyansın Duyan duysun, duymıyanlar inansın	Sultan Murad der ki gelsin göreyim Nasıl kahramandır ben de bileyim, Vezirlik isterse üç tuğ vereyim Vezirliğe şayestedir Gencosman Paşalığa şayestedir Gencosman
3	6
Bağdadın içine girilmez yastan Her ana doğurmaz böyle bir arslan Kelle koltuğunda geliyor arslan Allah Allah deye vurdu Gencosman Allah Allah deye vurdu Gencosman	Abdest alıp namazını kılardı Sağına soluna kılıncı çalardı Mevlâsından hep şehitlik dilerdi Şehitlere serdar oldu Gencosman Gazilere kurban oldu Gencosman

Türküde Sultan Murad ve Bağdat seferleri adı geçtiğinden bunun tarih ile ilgisi pek kolay anlaşılır. Tarihî olay şöyledir:

Bağdat Beylerbeyi Bekir Paşa ile Bekir subaşı'nın rekabetleri yüzünden şehir Acemlerin eline geçmişti. Dördüncü Sultan Murad

validesi Kösem Sultanın vesayetinden kurtularak bir sürü nizamsızlıkları düzelttikten sonra Bağdadı geri almak için Hafız Paşa kumandasında (Hicri) 1036 da ve Husrev Paşa kumandasında da 1040 senelerinde ordular sevkölundu. Hicri 1040 ve Milâdi 1630 tarihinde Sadriâzam Husrev paşa tarafından Bağdat ikinci defa muhasara edildi. Bu sırada Gencosman paşa ve Murtaza paşa maiyetleriyle büyük gayretler gösterdiler. Maiyyetlerindeki asker telef olunca sancakları kapup kalelere tırmandılar, ikisi de şehit oldu. Hücum büyük bir perişanlıkla neticelendi. Bunun sebebi yıkılmış olan kale divarlarının iç tarafında Âcemler lağımlar kazmışlar, barut ile doldurmuşlardı. Muhacimler oraya varınca berhava ettiler. Bir çok asker birden telef oldu. İşte bu hengâmede Genc Osman gösterdiği büyük kahramanlıklar sırasında şehit oldu. (2) Bu vaka hicri 3 rebiyyülahir. 1040 ve Milâdi 9 Teşrin sani 1630 günü oldu. (3) Bunun üzerine Husrev paşa mahasarayı kaldırmağa mecbur oldu. Ancak bir kaç sene sonra Bağdat Bizzat Sultan Muradın seferile kurtarılabildi..

Büyük Kahramanlıklar göstererek Orduda kendi hakkında Türküler yakılmasına lâyık görülen Genç Osman bey (Paşa) benim kanaatıma göre Sancak beylerindendir. Fakat hangi sancak beyi ve nereli olduğunu bulamadım. Yalnız küçük bir şüphe Afyonlu ve Afyon Sancak beyi olması ihtimalini doğuruyor: Bu tarihten 62 sene sonra en son vazifesi olan Basra valiliğinde keza şehit olan (Osman Paşa) zade Ahmet Paşa'nın Afyonda zabtedilen muhallefatı arasında han, dükkân ve mahzenlerle Sincanlı kazası Saraycık köyünde çiftliği ve çiftliğinde oturan eşi Kâmile hanımı görüyoruz. (4)

O zamanki usullere göre her Timar ve zeamet sahibi ölünce evladına verilirdi. Genç Osman paşanın Zeamet'i olan Saraycık köyü de yetim kalan Küçük Ahmede verilmiş olması tabiidir. Arada geçen 62 sene çok görülemez...

(2) Sicilli Osmanî -- Tezkirei Meşahirî Osmaniye, Mehmet Süreyya C. 3 S. 418 Tarihi Ebülfaruk, Mehmet Murat C. 5 S. 332

(3) Hammer Tarihi C. 9 S. 123

(4) Afyon Karahisar Mahkemesi Şeriyeye sicilleri No 24 Metin. No. 189, 208, 277, 421

Afyon'da Eski Zemanlarda

Y A Ş A Y I Ş

— 31 —

Edip Âli Bakı.

Meyvalara dair küçük notlart. Dikkatli bir Belediye reisi vazifesini gören Kadıların hayret ve takdire şayan kayıtları:

"Bin atmış senesi mahi Şevvalül ekremin dokuzuncu günü pazara dut gelüb sekiz akçaya narh verildi. kayıd şüd.

"İşbu sene 1067 Şevvalının yirmi birinci günü pazara yaş üzüm gelüp on iki akçaya narh verildi kryıd şüd.

"Mahi şabanın yirmi ikinci günü kiras sûki sultaniye dahil oldu sene 1102 kıy. 20

"Bin yüz ondört senesinde vaki rozu kasım on dokuzuncu günü Mihail nam karyede Ahmet nam kimesnenin tekrar elma vücude gelüb mahkemei şerife gelmiştir.

"Bin yüz yirmi üç senesi Rabiulevlinin yirmi yedinci günü mayısın dördüncü günü kiras geldi gaflet olunmaya. 1123.

"Dahalelkiras ilâ mahkemei şerifetülgurrâ. fi 6 Recep 1165 ve huve yevmi Rabi mayıs..

Kayıtlardan öğrenilen Bazı dikkate lâyık şeyler:

Yahudi mahallesi Karaman mahallesine karışık: Karahisar sahib sükkânında Karaman mahallesi sükkânından David veledi Musa nam Yahudi...» sene 1122.

1131, 1142, 1155, 1163 senelerinde yahudi mahallesinden bahi var 1097 H. de Çapak nam karyede Boşnak Ahmetle boşnak Mehmedin ismi geciyor.

1095 H. de Eskişehir Sancaktır.

1078 H. tarihinde bir kaç defa Akşehir sancağına mutesarıf deye kayıt var.

1155 H. de Konya Aksaray kazası sancaktır.

1140 H. Yılında, şimdiki turunç Hanının adı Mufti hanıdır.

1165 H. deKarahisarde Yarenler sultan zaviyesinden ve Karahisar sancağında orta viran karyesinde Ahi Selcuk zaviyesinden bahis var.

1156 H. de Elhac Abdi muallim hanesi vakfından bahis.

1140, 1157, 1165 Yıllarında Karahisar ve Sandıklı vergi ve saire bedeli nisbeti şöyledir: Karahisar 400 Sandıklı 380 birbirine pek yakın.

AFYON FIKRALARI

I

(Halk arasında meçhul ve zeki insanlar tarafından meydana gelen bir çok, Zarif nükteler ve ince espri hâreketleri vardır. Bunları yapanlar ve bulanlar dünyadan göçtükten sonra o güzel fıkralar, ya Türk mizahının en büyük üstadı Nasraddin hocanınkilere; veya Bektaşî fıkralarına ilâve edilerek sahibi ebediyen meçhul kalır. Biz Taşpınarda Afyon Halk fıkraları namı altında yakın dünün fıkralarının yerile ve ismile tesbite çalışacağız.)

Geriden Duyulan Şöhretin Kıymeti.

Bundan kırk kadar sene evvel yaşamış Afyonun en meşhur keçecisi Kavas Mehmet ağa vardı. Onun emsalsiz keçeleri Türkiyenin her tarafında tanılır ve aranırdı. Bilhassa Ankara havalisine ve çankırı panayırına onun yaptığı Kepenek, At keçeleri ve sedir keçelerini götürürlermiş ve her yerden ona sipariş verirlermiş. Bir gün doslarından biri ona:

— Kavas usta, sen bu keçeleri hep dışarı gönderiyorsun güzel fakat, az kazanıyorsun. senin keçeleri satanlar daha çok kazanıyorlar. Bir kaç balya yapup kendin götürsen ve kendin satırsan ve kazansan daha iyi olmaz mı? demiş. birazda zayıf, olan usta:

— Kavasın geriden geriye bir şöhreti var. Keçelerimin damgası her yerde aranır. Eğer yanı sıra gidersem, bunları yapan bümü? imiş diye keçelerim belki itibardan düşer. diye cevap vermiş.

HAYRİ TELEK

Konya Ereğlisinin 1204 tarihinde adı: Heregli Karaman.

Nevşehir Damad İbrahim paşa tarafından teessürden 60 yıl sonra tamimlerde adı geçiyor.

Y. 1078. de merhum Sultan Alaettin medresesine rüusi humayun ile müderris Eşsihesa't efendi bin Rızvan efendinin ta'yini kayıtlı. Şimdi yalnız yıkık bir duvariyle harap bir arsa kalan bu medresede bu tarihlerden sonra mütesavvif şair Gülab oğlu Askeri de müderislik etmişti.

1078 H. den itibhren Voyvoda kelimesi geçiyor. Bu kelime şimdiki kaymakam manasına kullanılmakta idi.

Bitmedi

Bugün çıkmakta olan Halkevleri mecmualarının listesi

Ü L K Ü : ANKARA.

Derginin Adı	Çıkaran Halkevi
Başpınar	Gaziantep
Çorumlu	Çorum
Doğuş	Kars
Erciyaş	Kayseri
Fikirler	İzmir
Gediz	Manisa
Görüşler	Adana
Halkevi	Eskişehir
Halk bilgisi haberle	Eminönü
İnanç	Denizli
İnan	Trabzon
Karadağ	Diyarbakır
Kara elmas	Zonguldak
Kaynak	Balıkesir
Konya	Konya
Ondokuz Mayıs	Samsun
Taşpınar	Afyon
Türk Akdeniz	Antalya
Ün	İsparta
Uludağ	Bursa
Yenitürk.	Eminönü

Yayladan Sesler

Sivas folkloru üzerinde kıymetli tedkiklerle ünalan Şair ve muharrir Vehbi Cem Askun vatanî ve millî mevzulara ait güzel şiirlerini bir araya toplayarak "Yayladan Sesler," adi altında neşretmiştir. Özlü ve ateşli olan bu şiir kitabını okuyucularımıza hararetle tavsiye ederiz.

Neşriyat Mü. Yahya Akın

Yazı İşleri Müdürü : Edip Âli Bakı,

Yeri : Afyon Halkevi.

Basıldığı Yer : Afyon Doğan Basımevi

Bu gün çıkmakta olan Halkevleri mecmualarının listesi

Ü L K Ü : ANKARA.

Derginin Adı	Çıkaran Halkevi
Başpınar	Gaziantep
Çorumlu	Çorum
Doğuş	Kars
Érciyaş	Kayseri
Fikirler	İzmir
Gediz	Manisa
Görüşler	Adana
Halkevi	Eskişehir
Halk bilgisi haberle	Eminönü
İnanç	Denizli
İnan	Trabzon
Karadağ	Diyarbakır
Kara elmas	Zonguldak
Kaynak	Balıkesir
Konya	Konya
Ondokuz Mayıs	Samsun
Taşpınar	Afyon
Türk Akdeniz	Antalya
Ün	İsparta
Uludağ	Bursa
Yenitürk.	Eminönü

İmtiyaz sahibi : A. Sami Onur. Neşriyat Mü. Yahya Akın

Yazı İşleri Müdürü : Edip Âli Bakı,

Yeri : Afyon Halkevi.

Basıldığı Yer : Afyon Doğan Basımevi